

gestalte, opgesmukt met al wat glansde en schitterde; de dorre vingers versierd met tal van flonkerende ringen, kwam deze „pronkzieke personage“ daar aan, gezeten in een met bonte tafereelen beschilderde karos. De straatjongens dachten, dat er een prins in de stad was gekomen. Na den dood van zijn gemalin was de voor hem altijd onvergetelijke gestalte van Maria van Oosterwijk hem weer levendig voor den geest getreden. In zijn jeugd had hij een oppervlakkige, zinnelijke liefde voor de bloemschilderes opgevat, doch voor den proeftijd, door Maria hem gesteld, was hij afgeschrikt. Zijn terugkeer na iedere afwijking werd niet verhinderd door de beperktheid van Maria's vergevensgezindheid, maar door zijn eigen opzien om schuld te belijden. Van toen aan zijn hun beider wegen zoo ver mogelijk in volstrekt tegenovergestelde richting uit elkander gegaan. Toch moest hij onder al zijn dolen en zwerven telkens aan Maria van Oosterwijk denken.

Tijdens de hitte der koorts was hij op het ziekbed herhaaldelijk overeind gerezen, de armen uitstreckende, terwijl hij riep: „Maria, wees mij ter hulp! Maria, kom tot mij!“ Zuster Simplicia, zijn verpleegster, kreeg daardoor gunstige gedachten van den patiënt. Zij meende den zoeten naam van de heilige Moedermaagd te hooren noemen, en dacht, dat haar zieke „singuliere devotie“ had voor de gebenedijde koningin des hemels. Maar van Aelst zeide tot haar, dat hij zulke liefelijke, wondere verschijningen staande deze ziekte had gehad.

„Verschijningen van de heilige Maagd?“ vroeg de kloosterlinge, terwijl zij devotelijk het teeken des kruises maakte.

„Neen, neen, zoo bedoel ik het niet“, gaf de zieke ten antwoord. „Ik heb bekoorlijke vrouwen-gestalten om mij heen zien zweven, minnelijke beelden uit mijn jonkheid“.

Arme Simplicia, hoe werd zij pijnlijk ontuchtterd. Haar kuisch gemoed onthutste er van.

Van Aelst vroeg, of er onder de dames, die hem verpleegden, ook schoone jonkvrouwen konden zijn, wier gelijkenis met een beminde vrouw hem kon misleiden hebben.

„Was niet de heilige Maagd, ook niet Maria van Oosterwijk, die hem vriendelijk verzachting bood in zijn pijnlijk leed, maar niemand anders dan Clara de la Roche, een van Willem's vroegere leerlingen, voor wie hij „minneliefde“ had gekoesterd. Deze jonge Hugenootsche freule, uit Frankrijk naar ons land gevlucht en geheel verarmd, doch later weer in haar aanzienlijk vermogen hersteld, liet van Aelst, zooals hij zelf zei, als een prins verplegen. Ook bezocht zij hem herhaaldelijk, door Christelijk mededoogen gedrongen. Doch van Aelst, die bij al zijn willen en streven nooit een ander doel had dan zichzelf, was voor geen enkel geestelijk woord vatbaar. Hij meende geheel zichzelf te zijn en was er totaal blind voor, dat hij een slaaf van zijn driften, een speelbal zijner lui-men was, door den eersten den besten van zijn kameraden in hem gewekt.

Wanneer Clara de la Roche of Geertje Pieters tot hem sprak over zijn zondig leven en over de ellende, als 't noodzakelijk gevolg daarvan, noemde hij het levenswijsheid, zich met dingen, die hij felmarjien achtte, niet bang te maken. Die vromen waren in zijn eigen oog slechts schijnheiligen.

Hij was gansch niet van zins „om als een arme zondaar schuld te belijden, voor wien dan ook.“ Mochten soms de kloppingen van het geweten, dat zich onder alles door toch bleef laten gelden, zich doen hooren, dan vond hij daartegenover maar al te gemakkelijk het geheim, om zijn schuld te verkleinen.

Wanneer hem het Woord Gods werd voorgehouden als den eenigen regel des levens, was zijn antwoord: „Elieve! wat praat men van goeden weg en kwaden weg, men neemt den koers naar den wind, die het zeil doet zwellen.“

Hij verklaarde aan Geertje: „Ik heb in mij noch den zin, noch de roeping gevoeld om tot de vromen te behooren, of om het zoogenaande enge pad te bewandelen, zooals“, voegde hij er spottend aan toe, „zooals geloof ik de geijkte term is“.

En of zij hem al nadrukkelijk verklaarde: „maar mijn beste meester Willem! als gij zegt, dat de roeping om een andere keuze te doen niet tot u, particulierlijk tot u, zou zijn gekomen, dan moet ik u waarschuwen, dat gij grootelijks dwaalt, en dat gij uzelf verblindt tot groote schade van uw dierbaarste belangen. Gedenk, zeide zij, hem met een doordringenden blik aanziende, gedenk, dat er geschreven staat: „God wil, dat alle menschen zalig worden“, bijgevolg is de roeping ook tot u; maar er zijn afkeerigen, die voor deze roeping de ooren sluiten en het gehoor verharderen, zooals de Egyptische Farao, toen de Heere God tot hem sprak door de stem van Mozes. Wie alzoo doen, vervolgde Geertje, mogen daarna niet klagen, dat ze niet zijn genoodigd, sinds ze de noodiging hardnekkig of lichtzinnig hebben afgeslagen. Gewis, dezulken zal het zijn zooals er geschreven staat: zo kunnen niet ingaan vanwege hun ongelooft.“

Heemstede.

J. P. TAZELAAR.

RONDOM HET ZAKENLEVEN

Speculatie.

III.

Een ander voorbeeld is de aannemer, die zich verbindt een groot bouwwerk uit te voeren tegen een vooraf vastgestelde som. Een voorzichtig aannemer zal zich direct bij het sluiten van zulk een contract z.g. „dekken“, d.w.z. hij zal de hoeveelheden hout, steen en ijzer en andere materialen, welke hij berekend heeft te zullen moeten gebruiken in het aangenomen bouwwerk, vooraf koopen, zij het ook, dat hij die in gedeelten afneemt. Men voelt, dat ook hier het risico wordt overgebracht op de leveranciers der materialen. Zoo zal de steenfabrikant het wel aangenaam vinden door zulke z.g. voor-verkoopten zijn eigen productie te kunnen regelen, doch tegenover dit voordeel staat het groote nadeel, dat hij door het aangaan van zulke verbintenissen dan toch geheel voor eigen rekening neemt gedurende al den tijd, in welken hij de gecontracteerde hoeveelheden moet leveren, de risico's, aan zijn bedrijf eigen. Op zijn beurt moge hij trachten b.v. door loon-overeenkomsten, een van de belangrijke factoren van zijn kostprijs, te stabiliseeren, doch men merkt dan weer oogenblikkelijk den verderen gang van de speculatie; hier is het niemand minder dan de arbeider, die, door zich voor een bepaalden tijd te verbinden tot werken voor een vastgesteld loon, het risico aanvaardt van mogelijke prijsstijging in hetgeen hij voor eigen levensonderhoud moet koopen.

Nog een voorbeeld, thans wel een anachronisme geworden, levert de suikerhandel, zooals deze in vroegere jaren heeft bestaan. Toen kende men in ons land nog de raffinaderijen, die als zoodanig een zelfstandig bedrijf uitoefenden en de grondstoffen, de ruwe suiker, opkochten op de open suikermarkt, later rechtstreeksch contact zoekende met de ruw-suikerfabrieken en daarmede contracten sluitende. Deze raffinaderijen sloten dus twee risico's uit: zij verzekerden zich n.l. de vereischte hoeveelheden grondstoffen en deze weer tegen vooraf vastgestelde prijzen. — Deze vorm van handel is in de suikerv wereld voor een belangrijk deel uitgestorven, mede door een technische verandering in het fabricage-proces, waardoor de ruw-suikerfabrieken het eigenlijke product hebben verrijkt, en suiker vervaardigen, regelrecht voor de consumptie geschikt. Laat ons den tegenwoordigen toestand een oogenblik nader bezien; hij is leerrijk. Men ziet nu veel suikerbielen-verbouwers, vereenigd in groote coöperaties, die suikerfabrieken hebben gebouwd en rechtstreeksch het eigenlijke consumptie-product afleveren aan de consumenten. Hier is dus reeds een poging om alle tusschen-fabrikanten en tusschen-handelaren uit te schakelen; hier is de eerste producent, de bielen-boer, geworden fabrikant en laatste handelaar van 't eigenlijke eindproduct. Doch wie nu de gedachte mocht hebben gehad, dat alle tusschenhandel een nadeel beteekent en dat het rechtstreeksche contact van producent en consument een der in economischen zin hoogste waarden mocht worden genoemd, stelde zich eens op de hoogte van de ervaringen, door onze boeren opgedaan in hun coöperaties. Hij zal zijn idealen getemperd zien, misschien deze geheel laten varen.

Ik noem dit voorbeeld met opzet om uit de ervaringen, die iedereen onder ons kan gadeslaan, een ervaring in eigen volks-huishouding opgedaan, te doen zien, dat het aan geen mensch gegeven is al te veel te omspannen, dat men zeer gemakkelijk ideeën kan uitspreken omtrent overbodigheid van dit en van dat, doch dat men door het inschakelen van allerlei functies in één geconcentreerd bedrijf, toch binnenhaalt vergroting en opeenstapeling van risico's, risico's die dan ook, indien zij nadeelig mochten uitvallen, met verschrikkelijk harde slagen neerkomen op hen, die zich in de beperking niet konden vinden. Het is altijd nog een wijze les, dat in de beperking zich de meester toont en dat door het gescheiden houden van in wezen onderscheiden functies, de aandacht van ieder op zijn eigen werk sterk wordt gespannen, zoodat ook ieder op zijn eigen post zooveel mogelijk zal streven naar de tempering en zoo mogelijk ook naar een regulatie van zijn risico's.

Wil men tenslotte nog een voorbeeld, dat niet op eigen nationalen bodem betrekking heeft, maar ons in het groote wereldverkeer stelt, dan wijs ik op het artikel graan. Wij denken daarbij in den tegenwoordigen tijd allereerst aan Amerika, als de grootste graan-producente. Voordat dit graan op onze Nederlandsche tafels als brood kan worden genuttigd, gaat het van de Amerikaansche boeren eerst naar de opkooopers, deze verhandelen het naar de molenaars, voorzoover deze ook al weer niet krachtens de tegenwoordige zucht van vereenvoudiging rechtstreeksch van de boeren koopen. Na de molenaars komen de meelhandelaars, internationaal en nationaal. Deze handelaars verkoopen het aan de bakkers, die tenslotte hun product aan ons, consumenten, afleveren. Al deze tusschenpersonen, evengenoemd, vervullen op hun beurt de taak van

assuradeur. Zij zijn daarnaast voor een groot deel zuivere typen van speculanten in den bovenaangeduiden zin, n.l. dat zij allen tezamen, ieder voor zijn deel, meedoen aan wat wij boven noemden de overbrugging van den tijd. Ieder op zijn beurt tracht, geleerd door zijn eigen vakervaring en door zoo scherp mogelijk acht te geven op alle gegevens, die hem maar kunnen inlichten, na te gaan, wanneer en tot hoe lang hij zijn tusschenkomst zal verleen.

(Wordt vervolgd.)

s Gr.

A. S.

Docent Van der Schuit repliceert.

De W. Bouwman en De Broekstra hebben beide in „Leidsche Kerkbode“ gevraagd: zou docent v. d. Schuit den volgenden keer beter schrijven? Ik moet hen teleurstellen. Zijn Eerw. draait inzake „de comédie“ weer om de zaak heen. Eerst haalt hij Prof. Bouwman aan, die uit de door ons verleden week geëxcerpeerde bijdrage omtrent het tooneel deze bijzonderheid vermeldt, dat Calvijn in het algemeen tegen het tooneel was, en suggereert daarmee zijn lezers, dat Prof. B. het met de armoedige probleemstelling van den docent v. d. Schuit eens was. Als of hij niet begreep, dat Prof. B. met dat „Bazuin“-stukje onmogelijk kan veroordeeld hebben, wat hij zelf in Kampen aanschouwd heeft. Zulk een citeeren is geen „godsdienst op zijn smalst“; het is heelmaal geen godsdienst. En dan constateert de docent:

Een snelle afloop der wateren is ook hier te constateren. De tijd is gekomen, dat onze gereformeerde voormannen een strenge philippica moesten laten hooren tegen al die liefhebberij-comedietjes, die bij lustrumfeesten en bij andere gelegenheden in de gereformeerden studentenwereld te vinden zijn. Weg daarmee.

De wereld licht om dezen godsdienst op zijn smalst.

„De wereld licht“. Zij schijnt nu ineens iets goed te kunnen doen. Maar de kerk zegt: onderscheid wel, want anders is elke philippica een slag in de lucht.

Docent Van der Schuit repliceert nog eens.

Men herinnert zich, dat we denzelfden schrijver ook letterlijk citeerden inzake zijn poging, om inconsequentie te zoeken bij hen, die den Calvinistenbond bestreden; deze inconsequentie zouden zij dan vertoonen in hun houding tegenover de Vrije Universiteit. Hij komt er nu op terug, en zegt:

Wij hebben toen gevraagd, hoe het komt, dat deze zelfde mannen aan de Vrije Universiteit op Gereformeerden grondslag wel als Calvinisten erkend werden?

Dat is weer een probleemverschuiving. Dat, wat hier staat, heeft deze schrijver nu juist niet gevraagd. Hij heeft heel wat anders beweerd.

Geen eerlijk woord verder leest ge over de zaken, waar het om gaat, hoewel die hem toch letterlijk voorgezet zijn. En dan doet dat nog deftig met geleende termen, als „vlucht uit het concrete“ en „kerk in het slop...“; wat een arme afhankelijkheid, die weigert, haar naam te noemen.

Nog één volzin:

Wanneer men zoo beginselvast positie durft kiezen tegen den Calvinistenbond, waaraan ontleent men dan het recht om ten opzichte van de V.U. goed te praten wat men naar deze beginselvastheid niet minder veroordeelen moest?

Men zegt te strijden voor het concrete, maar als men begrijpt, dat die lijn aan de V.U. niet al te sterk kan aangehaald worden, dan neemt men zijn toevlucht tot de relativiteitsleer en gaat schipperen en plooiën tusschen de Gereformeerde belijdenisschriften en de Calvinistische beginselen.

Moet men nog eens wéér zeggen: als er van het „concrete“ sprake moet zijn, druk dan de statuten af, en doe zien, dat ze bij Bond en V.U. anders waren? Zeg dan, dat de bestrijders van den Bond gezegd hebben, dat een samenwerking op „punten“ hun had kunnen lijken? En vooral, wees dan eindelijk eens — eerlijk? Want als iemand, die wéét, dat de bedoelde hoogleraren een verklaring omtrent Assen-in-dogmatismen zin hebben afgelegd, die dit weet, zeg ik, dan nóg durft schrijven:

dat men een beetje ethisch kan wezen (de calvinistische beginselen). Hierom zijn dus mannen uit het Hersteld Verband aan de V.U. verbonden.

Voor ethische mannen is er naar calvinistische beginselen wel plaats aan de V.U. op Gereformeerden grondslag, maar als dezelfde mannen naar luid dezer Calvinistische beginselen in den Calvinistenbond willen zitten, dan heft men waarschuwend den vinger op, en feliciteert zichzelf om zijn stoer Calvinisme.

dan antwoord ik: als ik dit géén onwaarheidspreekend noem, dan „vlucht ik uit het concrete“. Wie zoo de menschen verleidt, heeft zware verantwoordelijkheid. En is schismatisch. Want zijn critiek is één schuldige verdoozeling van feiten, die hem voorgelegd zijn.

In „Westl

Het is d
zij met d
holm, niet
wat de s
gebied, da
meegaan,
woordigd;
wrijving o
Calviniste
zich niet
voor dat m
samengaa
weer tege
Zoo blij
zijn aang
rattische
De vraa
dringt om
het op ge
en zijn a
verloopt h
heeft gen
zichzelf n
mert men
sonibere
groel en

Ik stem
de toena
verschille
hebben e
met wijs
En dat w
these, en
weten wa
men over
mogelijk
de oogen
elkander
marchant
zooewel a

Ik mer
beginselv
van alles
mee teres
pen. Dat
heeft au
Heeft me
heilig, d
zijn leve
beginsell
Daaron

ware en
beginsel
hebben,
zijn hart
het ons

Als ik
wij in d
rechte s
stemmen
„neen“ t
waarin v
lijk niet
den aan
mogen v

Groen
moed en
aan te
hoe dwa
den als
in het g
en heeft
Wil d
mogen v
wat we
nooit in
weten er
een nede
meer afk
te doen,
van ons

Voorzic

Ho

Het zaac
ontkiemen

In de g
Jeugdcer
gekomen

Tuen g
zongen,
rist, he
testeerd,
dikant,
221 wild

Da ten
de verge
jongeren
tischen
heersche

Geen wo
oplossen i

Nu we
huwelijka
het vervol

Het h
over de
instemm
zonder i
„De Sta
werd, da
komen
kolonn

Ook in